

2018

Vooraf

Voor u ligt het werkprogramma van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur en de adviesagenda voor 2018. Hierna lichten wij eerst kort toe wat de positie, rol en werkwijze van de RRKC is. Daarna gaan wij in op de adviesagenda aan de hand van vijf thema's.

Rol en positie RRKC

De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC) adviseert gevraagd en ongevraagd het college van B&W van de gemeente Rotterdam over kunst en cultuur in de stad.

De Raad is onafhankelijk en geeft geen politieke maar beleidsinhoudelijke adviezen. Hij signaleert, onderzoekt en analyseert de ontwikkeling van kunst en cultuur in de stad in de maatschappelijke context. In de eerste plaats gaan adviezen over de ontwikkeling en dynamiek van de kunst zelf. De Raad volgt internationale ontwikkelingen in de kunsten en het cultuurbeleid, maar houdt ook rekening met wat er leeft in andere sectoren in de stad, zoals het bedrijfsleven, onderwijs, woningcorporaties en organisaties in het sociaal domein. De Raad stimuleert de samenwerking binnen de kunstsector en tussen sector en andere organisaties in de stad.

Raad en extern adviseurs

De RRKC is een netwerkorganisatie. De Raad bestaat uit 11 leden, inclusief de voorzitter, en een adviseur uit de gemeente Antwerpen. De RRKC werkt met een pool van circa zeventig adviseurs die kennis hebben van kunst disciplines in hun internationale context, cultuur in de stad en strategie en beleid. De RRKC vult dit netwerk jaarlijks aan met nieuwe adviseurs. De Raad doet regelmatig een beroep op de pool van adviseurs en zoekt experts op het betreffende onderwerp van een advies. De adviseurs helpen een onafhankelijk en op feiten gebaseerd advies te formuleren. De Raad streeft naar een vruchtbaar samenspel tussen Raad en commissies.

Werkwijze

Jaarlijks stelt de RRKC zijn werkprogramma en adviesagenda op na overleg met het college van B&W. Op deze agenda staan zowel de door de gemeente gevraagde adviezen als adviezen die de Raad zelf van belang vindt. De Raad oriënteert zich breed en baseert adviezen op uiteenlopende bronnen. Deze bronnen zijn zowel feitelijke gegevens (evidence based), wetenschappelijk onderzoek als meningen van kunstenaars, deskundigen en leken. De RRKC werkt projectmatig: adviezen worden voorbereid in tijdelijke commissies die bestaan uit leden van de RRKC en extern adviseurs.

Deze werkwijze zorgt flexibiliteit en inhoudelijk deskundige adviezen 'op maat'. De RRKC streeft naar een gevarieerd palet aan adviezen, van toekomstgericht tot toegepast.

Elk advies dat de RRKC uitbrengt wordt gevolgd door een inhoudelijke reactie van het college van B&W en - als het advies zich daarvoor leent - een openbaar debat. De RRKC kan met een advies naar buiten treden, ook als het College van B&W nog niet een standpunt over het advies naar buiten heeft gebracht. Over tijdstip van naar buiten gaan en over de inhoud van het advies wordt de gemeente tevoren op de hoogte gebracht.

Cultuurplan advies

Elke vier jaar brengt de RRKC advies uit voor het Cultuurplan, de verdeling van de meerjarige subsidies voor kunst en cultuur door de gemeente Rotterdam. De Cultuurplan periode duurt vier jaar. Voor de beoordeling van de afzonderlijke aanvragen stelt de Raad tijdelijke commissies in. De Raad geeft uiteindelijk één integraal Cultuurplan advies af.

De RRKC wisselt actief kennis uit met landelijke en regionale adviesraden, studiecentra, kennisinstutten en belangenverenigingen voor kunst en cultuur en deelt deze kennis met anderen in de stad.

De Raad wordt ondersteund door een bureau dat is ondergebracht bij de Rotterdamse Kunst Stichting (RKS).

Korte terugblik adviezen RRKC 2017

In 2017 heeft de RRKC op verzoek van het college van B&W adviezen uitgebracht over de Atlas van Stolk, Alternatieve financiering (voorkomend uit de discussie over het Stadsfonds) en de gemeentelijke Concept Visie op het Collectiebeleid (beeldende kunst in de openbare ruimte en de museale collecties). Ook het onderwerp diversiteit is door wethouder Pex Langenberg in 2017 op de agenda gezet, maar toen nog niet voorzien van een concrete vraag (inmiddels wel, zie hierna). In 2017 is de RRKC gestart met een vierjarig programma over diversiteit, in de eerste plaats met onderzoek en het agenderen van het onderwerp.

In 2017 werkte de RRKC met enthousiasme mee aan het advies van de International Advisory Board extra (IABx), zowel in de klankbordgroep voor dit traject als in de stuurgroep. De aanbevelingen van de IABx leveren naar de mening van de Raad goede bouwstenen op voor het cultuurbeleid en het verder versterken van de positie van Rotterdam als internationale 'culturele hot spot'. De RRKC wil een nieuw college van B&W hierover van advies voorzien.

Adviesagenda 2018

De RRKC heeft na het uitbrengen van het Cultuurplan advies 2017 - 2020 de balans opgemaakt en gekozen voor vijf hoofdlijnen in de adviesagenda;

- 1. Meer ruimte voor vernieuwing van kunst en cultuur in Rotterdam**
- 2. Meer diversiteit in de cultuursector (publiek, activiteiten, bestuur en organisatie)**
- 3. Een betere verbinding tussen de private sector en cultuur in de stad**
- 4. Een steviger positionering van cultuur in de internationale profilering van de stad**
- 5. Een ander stelsel voor kunst en cultuur**

Deze vijf lijnen in de advisering zijn voor de Raad richtinggevend, maar dat wil niet zeggen dat voor elk thema elk jaar een advies uitkomt. Dit hangt af van de behoefte aan advies van het college. Hierna geven wij een overzicht van de adviesagenda en het werkprogramma van de RRKC in 2018. De adviesagenda is dynamisch, dat wil zeggen dat hij gedurende het jaar gewijzigd kan worden indien zich actuele onderwerpen voordoen die de aandacht vragen.

Hierna lichten wij toe hoe wij de hoofdlijnen van de adviesagenda in 2018 in willen vullen:

1. Meer ruimte voor vernieuwing van kunst en cultuur in Rotterdam

In elke discussie over de waarde van cultuur is er aandacht voor de esthetische waarde van de kunsten en de intrinsieke waarde van erfgoed. Deze waarde plaats de Raad naast waarden als de economische, die voor stedelijke ontwikkeling, participatie, educatie en andere.

Vernieuwing is één van de aandachtspunten in het Cultuurplanadvies 2017 - 2020. De Raad beoordeelde de aanvragen op basis van de 'driehoek' kwaliteit, vernieuwing en publieksbereik. Vernieuwing en verjonging in de kunsten vindt in Rotterdam op verschillende manieren plaats. Door de aanwas van nieuwe initiatieven, die nieuw publiek bereiken: liefst 22 nieuwe aanvragers kregen een positief advies en 18 daarvan werden in het Cultuurplan opgenomen.

In april 2017 bracht de RRKC op verzoek van het college het [Advies Behoeften alternatieve financiering](#) uit. In dit advies reflecteert de Raad op de resultaten van een onderzoek dat op verzoek van het college is gedaan naar een mogelijk Stadsfonds en de voorlopige conclusies die het college daaraan verbindt. De Raad pleit voor versterking van de positie van kunstenaars, makers en nieuwe initiatiefnemers door hen meer ontwikkel mogelijkheden te bieden. Het college van B&W heeft dit advies deels gevolgd door het subsidie instrumentarium flexibeler te maken. De Raad mist nog het aspect van leren en ontwikkelen.

Advies strategisch cultuurbeleid

In 2018 gaat de RRKC in de opmaat naar de gemeentelijke verkiezingen in maart 2018 advies uitbrengen over het strategisch cultuurbeleid van de gemeente met een perspectief van vijf jaar. De RRKC kiest hier voor een advies in een nog te bepalen vorm van een pamflet of essay waarin cultuur als element in de stedelijke vernieuwing centraal staat (februari 2018).

Politiek Cultuurdebat 2018

Op 1 maart 2018 organiseert de RRKC in samenwerking met (en in) Theater Rotterdam het politiek cultuurdebat. Hiervoor worden de lijsttrekkers c.q. woordvoerders cultuur uitgenodigd van alle politieke partijen die deelnemen aan de verkiezingen in maart 2018. Voor de inhoud van dit debat wordt geput uit de programma's van alle politieke partijen, het IABx advies en het advies strategisch cultuurbeleid van de RRKC.

2. Meer diversiteit in de cultuursector (publiek, activiteiten, bestuur en organisatie)

De samenstelling van de Rotterdamse bevolking is zoals bekend (hyper)divers: veel verschillende culturen leven en komen elkaar tegen in Rotterdam. De bevolking verandert de komende jaren nog meer: zo stijgt het aandeel westerse en niet-westerse bevolkingsgroepen ten opzichte van Rotterdammers met een Nederlandse achtergrond. De culturele sector slaagt er tot nu toe niet in een goede afspiegeling van de Rotterdamse bevolking te bereiken. De organisaties, besturen en raden van toezicht zijn bovendien opvallend 'wit'. Dit constateert de RRKC in het Cultuurplan advies 2017 - 2020.

In 2017 heeft de RRKC onderzoek gedaan naar de ervaringen van jonge Rotterdamse makers en culturele initiatiefnemers wat betreft toegankelijkheid, doorstroom en de mentaliteit ten opzichte van culturele diversiteit in de Rotterdamse cultuursector. Hiervoor zijn groepsgesprekken gevoerd met circa 60 mensen uit de stad met zeer diverse achtergrond. Daarnaast voerde de Erasmus Universiteit in opdracht van de gemeente Rotterdam en de RRKC onderzoek uit naar de diversiteit op het gebied van personeel, publiek en programmering binnen de instellingen in het Cultuurplan. Op 16 november 2017 vond een werkbijeenkomst plaats met een gevarieerd gezelschap van kunstenaars, initiatiefnemers in het culturele veld, instellingen, woordvoerders cultuur in de gemeenteraad en landelijk deskundigen. In deze bijeenkomst is gereflecteerd op de resultaten en vooruitgekeken.

Advies Naar een meer inclusieve cultuursector in Rotterdam

In 2018 wil de RRKC het nieuwe college adviseren over een meer inclusieve cultuursector. We onderhouden daarbij nauw contact met de landelijke Raad voor Cultuur die dit thema ook prominent op de agenda hebben gezet.

We starten het jaar met verdere verdieping van het onderzoek waar nodig en het agenderen van dit onderwerp in gesprekken in de stad. Dit doen we onder meer door het op te nemen in het politiek cultuurdebat en de sectoranalyse 2018 (zie hierna). De RRKC wil in 2018 het gesprek over meer inclusiviteit met nieuwe makers en initiatiefnemers en instellingen uit de sector voortzetten. Daartoe wordt een adviescommissie geformeerd die als klankbord fungeert voor dit (4 jarig) programma van de RRKC en die het advies voor het college voorbereidt. De wethouder heeft aangekondigd de RRKC in maart 2018 om advies te gaan vragen over een meer inclusieve cultuursector.

3. Een betere verbinding tussen de private sector en cultuur in de stad

De financiële druk op de Rotterdamse culturele instellingen is groot. Ook in onze stad hebben eerdere bezuinigingen en de economische crisis hun sporen nagelaten. De in november 2017 gepresenteerde landelijke Arbeidsmarktagenda Culturele en Creatieve Sector 2017 - 2023 wijst op de noodzaak om de arbeidsmarktpositie van veel werkenden in de culturele sector te verbeteren. De Fair Practice Code voor cultuur is hiervoor wellicht een goed instrument.

De RRKC constateert dat de financiering van de culturele sector nog in belangrijke mate bestaat subsidie. Met het laatste Cultuurplan en de verdeling van middelen is de rek daar goeddeels uit. De RRKC heeft in 2017 met regelmaat gezorgd voor kennismaking en ontmoeting tussen bedrijfsleven, kunstenaars en culturele instellingen. De afstand van het bedrijfsleven tot de culturele sector is groot, dat kan beter. In 2018 gaat de RRKC voort met het verbeteren van contacten en de zichtbaarheid van kunst en cultuur voor bedrijven.

Daarnaast kiest de RRKC voor twee sporen:

1. het verkennen van de mogelijkheden voor het vergroten van de financiële ruimte voor cultuur
2. het bevorderen van professionalisering van nieuwkomers in de culturele sector, van nieuwe makers tot organisatoren van evenementen in de stad.

Ad 1.

In 2017 inventariseerde de RRKC wat de rol is van de particuliere fondsen in Rotterdam. De RRKC wil in het voorjaar van 2018 in gesprek gaan met de particuliere fondsen. Wij nodigen hen uit om hun eigen zienswijze te geven over hun rol in de Rotterdamse samenleving en in het bijzonder de cultuursector. In het gesprek willen we een beeld krijgen van de potentie van de private sector voor de kunst en cultuur in Rotterdam, de raakvlakken verkennen met de sectoranalyse(s) en het Cultuurplan advies van de RRKC en alternatieve financieringsvormen zoals matching onder meer door de gemeente), publiek - private samenwerking en 'impact investing' verkennen.

Ad 2.

De RRKC hoorde begin 2017 in een bijeenkomst van de nieuwkomers in het Cultuurplan welke hun wensen tot professionalisering zijn. Die zijn breed, ze strekken zich uit van presentatie tot marketing, publieksbenadering, organisatie en financiën. In het advies Alternatieve financiering (25 april 2017) concludeert de RRKC dat er faciliteiten nodig zijn die nieuwe makers en initiatiefnemers stimuleren in hun ontwikkeling. Dit geldt zowel voor mensen die uit het kunstvakonderwijs komen als voor beginnende initiatiefnemers die hun weg nog moeten zoeken. Er is bij hen behoefte aan begeleiding en coaching. In 2017 verkende de RRKC mogelijkheden hiervoor in gesprek met stakeholders die ook belang hebben bij een dergelijke inzet. Interessant was dat de Stichting De Verre Bergen naar aanleiding van het eigen professionaliseringstraject Ncore tot dezelfde conclusies kwam als de RRKC. In 2018 willen wij de verkenning naar mogelijkheden voor professionalisering voorzetten en concrete activiteiten ondernemen om het gesprek over een meer inclusieve cultuursector voort te zetten. Dit doen wij graag in samenspraak met de gemeente Rotterdam (S&C). De gemeente is bezig om de projectsubsidies voor cultuur flexibeler en gevarieerder te maken en om de eigen faciliterende rol voor nieuwkomers in te vullen.

4. Een steviger positie van cultuur in de internationale profilering van de stad

In 2017 werkte de RRKC met enthousiasme mee aan het advies van de International Advisory Board extra (IABx) over de profilering van Rotterdam als 'culturele hotspot'. De RRKC nam deel in de klankbordgroep en stuurgroep met Rotterdam Partners, de gemeente (S & C en citymarketing), Rotterdam Festivals en het Directeuren Overleg Cultuur.

Het advies getiteld 'Rotterdam stay close to what you are!' (november 2017) omvat 15 aanbevelingen met als kern de opdracht om kunst en cultuur te zien als een belangrijke verworvenheid (ásset') van de stad als een stimulerende factor in stedelijke ontwikkeling. De RRKC vindt dat dit advies een belangrijk 'momentum' biedt om cultuur hoger op de politieke agenda en in een nieuw collegeprogramma te krijgen. De RRKC verkent graag in gesprek met het college van B&W welke adviesvragen voortkomen uit het rapport van de IABx.

(1) Cultuur voor stad, land en regio, Raad voor Cultuur 20 november 2017

5. Een ander stelsel voor kunst en cultuur

Evaluatie totstandkoming Cultuurplan 2017-2020

In 2017 is het proces van het Cultuurplan advies 2017 - 2020 geëvalueerd door bureau Kwink Rebel en in november is het rapport naar college en gemeenteraad gezonden. Het advies bevat aanbevelingen over onder meer: onderscheid maken tussen grote en kleine instellingen, een budget voor innovatie, het bieden van een handreiking aan nieuwe culturele instellingen en eenvoudiger formats voor de aanvragen. In 2018 worden de aanbevelingen besproken en wordt bezien welke consequenties deze hebben voor het komende Cultuurplan advies 2018 - 2021. Dit zal consequenties met zich brengen voor het Rotterdamse systeem van Cultuurplan subsidies. De RRKC constateert naar aanleiding van het Cultuurplan advies 2017 / 2018 dat het systeem op een aantal punten niet meer aansluit bij de ontwikkelingen in Rotterdam en daarom aangepast zou moeten worden. De conclusies van Kwink bieden hiervoor een goed handvat. In het gesprek hierover zal de RRKC zijn eigen visie inbrengen.

Advies stedelijke regio's Raad voor Cultuur en betekenis voor Rotterdam

Ten tijde van het schrijven van dit werkprogramma heeft de landelijke Raad voor Cultuur (RvC) advies uitgebracht waarin men pleit voor een regionale culturele infrastructuur(1). De Raad wil dat regionale en lokale overwegingen mee meespelen in het nationale beleid. De Raad adviseert de minister de regio's uit te nodigen 'met een overtuigend en inspirerend plan hiervoor te komen' en de minister kan dan middelen 'matchen'. De Raad voor Cultuur zal voor de veranderingen in het landelijk cultuurbeleid nog meer bouwstenen aandragen.

De RRKC heeft in 2017 twee maal ervaringen uitgewisseld met de RvC en zal dat ook in 2018 blijven doen. Onderwerpen van wederzijdse interesse zijn: de veranderende smaak van het publiek en het publieksbereik, diversiteit en de mogelijke afstemming van administratieve procedures rond BIS instellingen. Waar mogelijk werken de RvC en RRKC samen op thema's van wederzijds belang.

De voorbereidingen voor het nieuwe Cultuurplan advies starten al in 2018 met tussentijdse evaluaties van cultuurplan instellingen, de sectoranalyse van de RRKC, de afstemming met de gemeente over data(de relatie met de Cultuur Verkenning Rotterdam) en Rotterdam Festivals over publiek (Mozaïek). De werving en selectie van leden voor de adviescommissies Cultuurplan moet eind 2018 beklonken zijn zodat deze leden in 2019 voorstellingen kunnen bezoeken. De RRKC maakt graag in de eerste helft van 2018 afspraken hierover met de gemeente.

Elf tussentijdse evaluaties Cultuurplan instellingen

De RRKC heeft in het Cultuurplan advies 2017 / 2021 voorgesteld een aantal instellingen tussentijds te evalueren. Het college heeft deze lijst in wisselende mate gevolgd en gemeenteraad en college hebben hieraan nog te evalueren instellingen toegevoegd. Uiteindelijk ziet de lijst voor de tussentijdse evaluaties er als volgt uit:

Baroeg, De Nieuwe Lichting, IABR, Jazzpodium Rotterdam (Bird), Digital Playground, Rotown Magic, Vivid, Wereldmuseum, Cultuur Concreet, Theater Zuidplein en Hofplein Rotterdam.

De aanleiding voor de tussentijdse evaluaties verschilt tussen instellingen, van een brede evaluatie tot het beantwoorden van een specifieke vraag over de instelling. In maart 2018 ontvangt de RRKC de adviesaanvraag voor de tussentijdse evaluaties van de gemeente en deze zal rekening houden met de verschillen in vraagstelling. De RRKC voert de evaluaties uit tussen april en juli 2018, de rapportage komt in de zomer van 2018 uit.

Sectoranalyse

De RRKC voert in de tweede helft van 2018 de sectoranalyse uit. Deze analyse - de vorige stamt uit 2015 - schetst de stand van zaken in de Rotterdamse cultuursector en is vervolgens mede de basis voor de nieuwe uitgangspuntenbrief van het College voor het Cultuurplan 2021 - 2024.

De RRKC maakt bij de sectoranalyse gebruik van de data van Rotterdam Festivals over publieksbereik en die van de gemeente over de bedrijfsvoering van culturele instellingen en andere (Cultuur Verkenning Rotterdam). De sectoranalyse laat de dynamiek in de cultuursector in Rotterdam zien. Welke veranderingen c.q. vernieuwingen vallen op? Wat zijn de sterke en zwakke kanten van de culturele sector? De sector vatten we breed op, van 'grassroots' en (semi)commerciële initiatieven tot en met de gevestigde instellingen in het cultuurplan.

Wij stellen voor om geen uitputtende analyses van Rotterdamse deelsectoren te maken. In de periode tussen november 2017 en april 2018 brengt de landelijke Raad voor Cultuur negen sectoranalyses uit: over de audio visuele sector, beeldende kunst, letteren en bibliotheken, monumenten en archeologie, musea, de ontwerpsector en architectuur, vormgeving, e-cultuur en podiumkunsten (dans, muziek, muziektheater en theater). De RRKC stel voor om dit werk niet voor Rotterdam nog eens over te doen. We nemen de landelijke analyses van de Raad voor Cultuur als vertrekpunt en bezien of deze ook voor Rotterdam gelden. Als dat niet het geval is dan voegen we desgewenst de specifiek Rotterdamse aspecten toe.

Verder lijkt het ons goed de sectoranalyse te laten gaan over generieke thema's, zoals cultuur en stedelijke ontwikkeling, inclusiviteit en de ontwikkeling van nieuwe culturele bedrijven in Rotterdam.

In de eerste helft van 2018 overleggen wij graag met het college over de sectoranalyse. De uitvoering is voorzien in de tweede helft van 2018 en de verschijning in december 2018.

In de sectoranalyse van 2015 is een groot beroep gedaan op de inbreng van de culturele instellingen in de stad, verenigd in het Directeuren Overleg. Van hen is in de afgelopen periode al veel gevraagd, zowel in het IABx proces als in de voorbereiding voor de conferentie Cultuur in de stad (november 2017). De RRKC zal daarom voor de sectoranalyse vooral werken met adviseurs uit eigen kring en extern deskundigen. Waar nodig zullen ook instellingen uit de cultuursector in Rotterdam geraadpleegd worden.

RRKC, 31 januari 2018